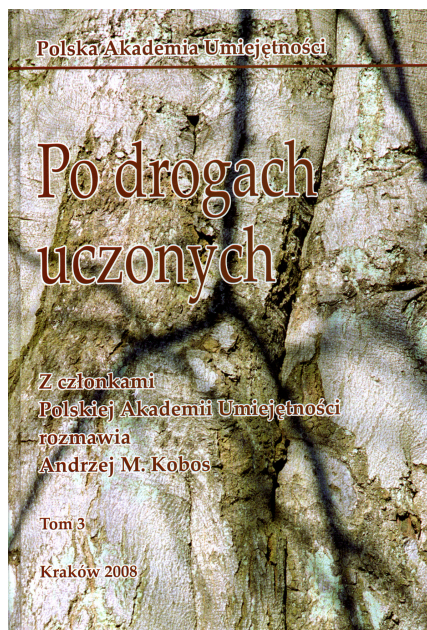

Po drogach uczonych

Po drogach uczonych, t. 3

W ostatnich kilkunastu latach wywiad-rzeka stał się popularną metodą wypowiedzi literackiej polityków, artystów, uczonych – ludzi, którym brakuje czasu i warsztatu pisarskiego, a mają coś do zakomunikowania czytelnikom jako komentarz do własnej biografii albo do ważnych wydarzeń w kręgu ich działalności.

Z inicjatywy prof. Andrzeja Białasa, prezesa Polskiej Akademii Umiejętności, oraz prof. Adama Strzałkowskiego, przewodniczącego Komisji Historii Nauki PAU, dr Andrzej Kobos podjął się przeprowadzenia z członkami PAU długich wywiadów, które

ukazują się w postaci książkowej od 2007 r. pod wspólnym tytułem *Po drogach uczonych*. Tom trzeci¹, wydany w czerwcu 2008 r., liczący 902 strony tekstu i 32 kolorowe portrety fotograficzne, zawiera autoryzowane zapisy 32 rozmów, jakie dr Kobos przeprowadził z wybitnymi polskimi uczonymi z różnych dziedzin nauki oraz z wybitnymi artystami. Wspólną cechą rozmówców jest przynależność do PAU. W obecnym tomie jest również rozmowa (w języku angielskim) z zagranicznym członkiem PAU, laureatem Nagrody Nobla z fizyki w 2004 r., Frankiem Wilczkiem².

Zebrane przez Andrzeja Kobosa rozmowy mają przede wszystkim wartość historyczną – pozwalają utrwalić rozmaite fakty z życia i działalności polskich uczonych pracujących w różnych dziedzinach w drugiej połowie XX wieku. Niektóre z zapisanych rozmów ukazały się już pośmiertnie z prof. Karolem Joncą – prawnikiem i prof. Janem Łopuszańskim – fizykiem. Wszystkie wywiady przynoszą elementy działalności uczonych dotychczas nieznane, a często mające charakter ogólny, dotyczący warunków, w jakich znalazła się polska nauka w epoce PRL oraz w okresie demokratycznej transformacji i odzyskiwania niepodległości. Pod tym względem wywiady przygotowane przez A. Kobosa mają znaczenie dokumentu, tym bardziej, że rozmowy były w całości autoryzowane. Równocześnie bardzo różnorodny profil rozmówców stwarza szeroką panoramę historyczną całej polskiej nauki w tamtych czasach.

Przy walorach historycznych, wywiady okazują się jednocześnie bardzo ciekawe pod względem literackim – czytałem je z niesłabnącym zainteresowaniem. Moim zdaniem, jest to w dużej mierze zasługą dr Andrzeja Kobosa, który jako naukowiec-fizyk zapoznał się z problemami nauki światowej w czasie swojej długoletniej peregrinacji emigracyjnej, a mając zamiłowania artystyczne (fotografia) potrafił wcielić się w psychikę zarówno naukowców, jak i artystów. Pomimo posiadania dużego zasobu wiedzy ogólnej, zwłaszcza z zakresu nauk ścisłych i przyrodniczych, dr Kobos niewątpliwie przygotowywał się indywidualnie do każdego wywiadu w zależności od specjalizacji rozmówcy. A to oznacza całą paletę warsztatową i tematyczną: od ekonomii i polityki (Leszek Balcerowicz), od historii, filologii czy nauk prawnych (Marian Biskup, Wojciech Wrzesiński, Maria Bobrowska, Andrzej

Maczyński), poprzez fizykę (Tomasz Dohnalik, Adam Sobiczewski, Janusz A. Zakrzewski), geologię (Wojciech Narębski), rozmaite dziedziny medycyny i biologii: immunologię (Paweł Kisielow), biofizykę i biochemię (Stanisław Przestalski, Maciej Żylicz), onkologię (Mieczysław Choraży), ekologię i ewolucjonizm (Adam Łomnicki), aż po twórczość artystyczną (Bronisław Chromy, Ryszard Otręba, Andrzej Seweryn). Wprawdzie przeprowadzone rozmowy mają pewien wspólny szkielet pytań adresowanych do członków PAU – poczynając od lat ich młodości, przez drogę naukową i główne osiągnięcia, do oceny roli PAU w Polsce – ale A. Kobos potrafi tak formułować szczegółowe pytania, że od każdego interlokutora uzyskuje interesujące odpowiedzi. W ten sposób pytający staje się rzeczywistym i pełnoprawnym współautorem książki.

Dotychczas w trzech tomach rozmów dr Kobos przedstawił wypowiedzi 89 uczonych. Jak można tego oczekiwać po meandrach historii Polski, drogi życiowe tych osób były bardzo zróżnicowane, a niekiedy wręcz dramatyczne; ich osiągnięcia naukowe zostały często uzyskane w wyniku wielkiej determinacji i poświęcenia, które dla obecnego pokolenia naukowców mogą nie być w pełni zrozumiałe. Przy tym większość rozmówców podkreśla znaczenie ich własnych mistrzów naukowych oraz rolę kontaktów naukowych z krajami wolnego Zachodu w okresie PRL. Jest rzeczą charakterystyczną, że wszyscy oceniają niezwykle pozytywnie działalność odrodzonej Polskiej Akademii Umiejętności.

Prof. Aleksander Koj:
– Wywiady dr Kobosa mają znaczenie dokumentu, stwarzają panoramę historyczną polskiej nauki.

Fot. A. Kobos

Podzielał te opinie i zachęcam czytelników do zapoznania się z historyczną panoramą polskiej nauki przedstawioną w tak frapujący sposób w serii wydawniczej PAU *Po drogach uczonych*³.

ALEKSANDER KOJ

¹ *Po drogach uczonych*. Z członkami Polskiej Akademii Umiejętności rozmawia Andrzej M. Kobos, t. 3, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2008, X s. + 892 s. + 32 s. il. ISBN 978-83-60183-77-9

² Rozmowa z F. Wilczkiem – *The Beginning of a New Golden Age in Understanding the Laws of Nature* – dotyczy m.in. perspektyw i znaczenia eksperymentów na akceleratorze LHC, o którym mowa w bieżącym numerze PAUzy.

³ Poprzednie tomy: *Po drogach uczonych*. Z członkami Polskiej Akademii Umiejętności rozmawia Andrzej M. Kobos, t. 1, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2007, X s. + 597 s. + 32 s. il. ISBN 978-83-60183-3-4 ; t. 2, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2007, X s. + 708 s. + 32 s. il. ISBN 978-83-60183-54-0